

Laima Tidikienė

TRYS APYBRAIŽOS

2003

APIE STANČIKŲ ŠEIMĄ IŠ STANČIKŲ KAIMO

Ankstyvas vasaros sekmadienio rytas - ką tik patekėjo saulė. Marytė, vos pramerkusi akis, šoka iš lovos. Nors ir sekmadienis, nėra kada ilgiau pasivartyti - reikia kuo greičiau apibėgti gyvulius, nes labai norisi suspėti į bažnyčią. Taip pripratusi nuo mažų dienų beveik niekada nepraleisti šv. mišių - taip išmokė tėvai.

Nors truputį maudžia sąnarius, bet prasivaikščiosiu, mašto moteris ir nešina kibiru jau bėga melžti karvės, kuri ganosi prie ežero. Prieš nusileisdama nuo kalnelio sekunde stabteli, apmeta akimis tą nuostabų raibuliuojantį ežero paviršių, jamė atspindinčią saulę - mielas, įprastas peizažas. Pamelžusi karvutę, skubėdama grįžta, apibėga likusius gyvulius, nepamiršta šunelių - ir jau galima rengtis. Reikia paskubėti, nes dar geras kilometras iki autobusų stotelės. Tik atsisėdusi autobuse atsikvepia, ištiesia nugarą. Žiūrint pro langą, mintys nuklysta į praeitį. Štai matosi tušti buvusio kolūkio fermų pastatai, kur kažkada vedėju dirbo jos vyras a.a. Aleksas Stančikas. Štai kitoje pusėje kelio buvusi antidė, kur ji daug metų šėrė antis. Marytė mėgo savo darbą, įdėdavo į jį savo širdį - visi ją girdavo už gerus rezultatus.

O štai jau ir Semeliškės. Bažnyčioje Marytė paskęsta maldoje. Ne sau meldžia Dievą malonių, bet prašo sveikatos ir pasisekimo savo vaikams ir anūkams. Dukra Nijolė ir sūnus Albinas jau seniai sukūrę savo šeimas. Jų neapleidžia sėkmė - tikrai padeda mamos maldos.

Bažnyčioje suskamba giesmė - joje vedantysis Marytės balsas. Greta atsiliepia ir kitų balsai. Giesmė skamba, kyla iki bažnyčios skliautų ir leidžiasi į kiekvieno

širdį – nuoširdi malda suvienija žmonių bendruomenę. Po mišių Marytė skuba namo.

Stančikų kaimas, Stančikų šeima. Įdomi, pilna tragizmo šios šeimos istorija.

Marytė Apanavičiūtė iš Budzylių kaimo savo likimą susiejo su Stančikų šeima 1952 metais, ištekėdama už Alekso, gražaus, stotingo vyro. Nors ir didelis Stančikų namas, bet jis padalinamas pusiau – kitame gale gyvena brolis Bronius su šeima, kartu gyvena motina.

Gyvenimas nelengvas. Susikūręs kolūkis, nacionalizavęs visą turta, vos laikosi. Už darbą nemokama. Metų gale šeima parsineša vos keliolika kilogramų grūdų. Bet svarbiausia - meilė ir sutarimas – tada atrodo visi sunkumai įveikiami ir galima pragyventi iš 60-ties arų ūkelio. Visur Marytė ir Aleksas kartu, ir darbai jų rankose tirpte tirpsta. Po darbų – malonios poilsio valandėlės. Besikalbėdami dažnai abu prisimena praeitį. Aleksas jau kelintą kartą pasakoja Marytei apie jaunėlio brolio Antano tragišką likimą.

Antanas buvo gražus, augalotas jaunuolis. 1944-aisiais jam tebuvo 16 metų, bet pagal išvaizdą jis atrodė vyresnis. Dėl tos savo išvaizdos, visai nežiūrint į dokumentus, buvo paimtas į sovietinę kariuomenę. Niekas iš Stančikų šeimos nenorėjo tarnauti sovietams. Ir Antanui tai buvo nepriimtina, todėl jis ryžosi bėgti iš Pabradės. Po kiek laiko pasiekė namus, bet čia jį vėl surado saugumiečiai ir jau kaip nusikaltėlį 1945m. kovo mėn. vėl išsivežė. Niekas nežino, kas atsitiko toje kelionėje. Gal Antanas vėl bandė bėgti, nepakėlęs smurto ir pasityčiojimų, ir jį pakirto enkavedisto kulka. Pranešė žmonės, kad guli nušautas jaunas vyras pakeliui į Trakus. Pagal nupasakotus požymius artimieji supranta, kad tai gali būti Antanas. Broliai slapstosi nuo enkavedistų – jicms negalima rodytis. Kas važiuos ieškoti Antano? Ryžtasi sesuo Ona. Pasikinkiusi arklį, pati drebėdama iš baimės ir verkdamas, važiuoja ieškoti brolio.

Randa jį netoli kelio pamiškėje paplūdusį kraujuose. Pati Ona neprisimena, kiek laiko ji ten raudoja ir šaukėsi Dievo. Nežinojo ką daryti, negalėdama įkelti brolio į vežimą. Laimei, iš netolimos sodybos pasirodo vyras, kuris padeda įkelti kūną. Apdengusi šiaudais ir šakomis, vežasi Ona tą kraupų krovinį į namus. Niekam, net kaimynams nesako, kad rado brolių. Užsikabinę duris, šeima pašarvoja Antaną. Sutemus prie žuvusiojo ateina broliai. Koks skausmas motinai ir visai šeimai! Skausmas, kuriuo negali pasidalinti su kitais, kurį turi paskandinti savyje ir šauktis tik Dievo ir šventųjų pagalbos. Tik viena naktis skirta Antanui pabūti namuose tarp artimųjų ir net ne visa naktis, nes prieš auštant jis palaidojamas.

Sunkus susiklostė ir Stančikaitės Onos gyvenimas. Karas, okupacijos sudarkė ir jos šeimą. Ištekėjo už Jono Kananavičiaus, 1940 – aisiais pagimdė dukterį Janiną. Gyveno namelyje netoli tėvų, atrodė, kad ir toliau laukia laimingas gyvenimas. Bet deja...Karo audra nubloškė Joną į Vokietiją, o po to į Ameriką. Ona lieka vargti viena su dukryte ant rankų. Laukia žinios iš Jono metus, antrus – nesulaukia. Tik po vienuolikos metų parašo Jonas Kananavičius laišką, kad jis įsikūręs Jungtinėse Amerikos Valstijose, gyvena neblogai, ilgisi Lietuvos. Taigi 1955 – aisiais, kai dukrai Janytei buvo 15 metų, prasidėjo susirašinėjimas su Jonu. Ona taip ir pragyveno visą gyvenimą viena. Laimė, kad dukra Janina su šeima gyvena netoliese ir nuolat lanko mamą. 1993 metais, genamas tėvynės ilgesio, Jonas grįžta į Lietuvą. Bet, matyt, suskilusio indo suklijuoti neįmanoma – Jonas taip pat vienas gyvena Elektrėnuose, nors palaiko ryšius su buvusia šeima.

Marytės ir Alekso Stančikų gyvenimas tekėjo ramia vaga – nuolatinis darbas kolūkyje, vaikų auklėjimas. Niekada namuose nebuvo pertekliaus, bet metai po metų prasigyveno, vaikus į mokslus išleido. Bet sušlubavo Alekso sveikata – atsiliepė jaunystės nepritekliai, slapstymasis

miške, krūmuose. Jau nebegalėjo aktyviai dirbti, bet abu su Maryte susijaudinę gaudė žinias apie Lietuvoje prasidėjusį išsilaisvinimo Sąjūdį. Visa širdimi jam pritarė Aleksas ir išsakydavo savo viltį Marytei – gal sulauksiu Lietuvos nepriklausomybės. Bet sveikata vis seko. Aleksas nutaria pasistatyti Stančikų kapinėse savo šeimai paminklą. Užsako originalų, gražų projektą ir paprašo meistrų vienoje pusėje iškalti jo ir Marytės vardus, o kitoje pusėje – „1988-ieji – MARIJOS STEBUKLŲ METAI – LIETUVOS ATGIMIMAS“. Virš užrašo po stiklo gaubtu Šv. Marijos skulptūra. Tai paminklas ne tik Stančikų šeimai, bet ir Lietuvos nepriklausomybei. Manau, kad kito tokio Lietuvoje nėra.

Nedaug pergyveno šį savo kūrinį Aleksas – pasimirė 1989-aisiais, taip ir nesulaukęs realios nepriklausomybės. Laidotuvių procesijos priekyje, pagal Alekso išankstinį prisakymą, plaikstėsi ne juodos gedulo vėliavos, o Lietuvos trispalvė, išsaugota iš nepriklausomybės laikų. Atgulė Aleksas po Šv. Marijos kojomis. Marytė liko viena. Dažnai lanko vyro kapą, nuneša gėlių, pasimeldžia, pasikalba su juo.

Bet ilgai liūdėti nėra kada, nes laukia darbai. Ji nesijaučia vieniša, nes moka bendrauti su žmonėmis, vis kas nors kviečia giedoti tai laidotuvėse, tai metinėse, tai šeimų mišiose – minėjimuose. Marytei visada talkina Alekso dukterėčia Janė Kananavičienė, kaimynė Danutė Žiaunieriūnienė, pastėvietės Bronė Cibulskienė ir Ona Sinkevičienė. Šios giesmininkės apgieda kiekvieną aplinkinių kaimų velionį. Visi jie palydėti šių nuoširdžių moterų giesmėmis.

Aktyviai Marytė dalyvauja folklorinio kaimo ansamblio „Volasta“ veikloje. Ji daug moka liaudies dainų, išmoko jų savo drauges. Visada draugiška, jautri, netgi su humoro gaidėle, todėl nuolat laukiama visuose susibūrimuose, išvykose, vakaronėse.

Marytė, nors užpraeitą vasarą atšventei savo 70-metį, bet Tavo sveikatos ir energijos pavydim net mes, jaunesnės Tavo draugės. Linkim Tau ir toliau būti tokiai nepalūžtančiai, linksmai. Linkim Tau sveikatos ir Dievo palaimos ir ilgai ilgai draugauti su mumis ir gyventi savo vaikų ir anūkų džiaugsmui.

MŪSŲ ZOSELĖ

Pastrėvio moterų folklorinio ansamblio „Volasta“ dalyvės. Iš kairės: Jadvyga Strasevičienė, Janė Jarašienė, Marytė Stančikienė, Pranutė Taurienė, Bronė Cibulskienė, Laima Tidikienė, Ona Čižienė, Verutė Butkevičienė, Zofija Pinelienė, O. Čižienė.

Oi viečna, viečna, viečna siratėlė,
Neturiu tėvulio nei tikros motulės.
Ant motulės kapo žolynai neauga,
O tiktai išaugo žalioji liepelė

- Tai mano vaikystės, jaunystės daina – paaikšina Zofija Pinelienė, paprašyta padainuoti kokią nors senovinę liaudies dainą.

Dešimties metų liko Zoselė be motulės. Sunki buvo našlaitės dalia. Valkininkų parapijoje nederlingoje žemėje sunkiai vertėsi Bujų šeima. Šeimoje augo dar dvi seserys ir du broliai. Tėvas antrąkart nevedė. 9. ha ūkelį turėjo apdirbti, prižiūrėti visi vaikai. Nuo mažų dienų išmoko Zoselė visus ūkio darbus. Ne tik laukų ir gyvulių priežiūros darbus dirbo, bet mokėjo verpti linus, vilnas, vėliau išmoko ir austi. Užtat mokslų nebuvo kada krimsti. Dvi žiemas ėjo Zoselė į mokyklą, pramoko skaityti, rašyti, o vėliau nebebuvo mokslams laiko - reikėjo dirbti. Trylikos metų buvo Zosė, kai baigėsi karas ir atėjo rusų okupacija. Kaime prasidėjo dar didesni neramumai. Iš miškų ateidavo Lietuvos partizanai, prašydami maisto, o beveik kiekvieną dieną po kaimą šmirinėdavo sribai, enkavedistai. Tėvas dažnai naktimis veždavo partizanams maisto į mišką, į sutartą vietą, o dienomis drebėdavo išvydęs praeinančius sribus. O kartą, galbūt įtardami šeimą dėl pagalbos partizanams, užgriuvo būrys sribų ir nusiaubė sodybą : išvežė dvi kiaules, nuo pirkios aukšto nukabino lašinius, mamos kraičio skrynią su audiniais ir viską, ką rado geresnio, išsigabeno. Šeima buvo palikta badauti. Bet tėvas, susišaukęs vaikus, drąsino visus ir

kalbėjo, kad turime visi vieningai dirbti. Svarbiausia, kad esame visi kartu ir sveiki – pragyvensime. Bet labai sunkiai sekėsi prasigyventi.

Prasidėjo kolektyvizacija. Žemę, dalį turto paėmė, subendrino. Reikėjo dirbti kolūkyje, kur už darbą niekas nemokėjo. Bet kaime dar buvo daug jaunimo. Visi dirbo kartu, ir darbus nuolat lydėdavo dainos. Grėbiant šieną, pjaunant rugius ir kituose darbuose skambėdavo laukai nuo dainų ir visur vedantieji balsai buvo seserų Bujūčių – Zosės, Marytės ir Paulinos. Ir gegužinėse pamaldose, ir jaunimo vakarėliuose – visur jos buvo laukiamos su savo skambiais balsais.

- Nors ir basi, sočiai nepavalgę, bet linksmai gyvenome, - prisimena Zofija. – Tikrai šaunūs buvo vaikystės metai.

Bet vis tik sunkios pragyvenimo sąlygos ginė jaunimą iš kaimų į miestus. 1954 m. vasario mėn. ir Zosė pasiryžta palikti gimtuosius namus ir ieškoti geresnės dalios Vilniuje. Įsidarbino geležinkelių remonto darbuose. Apsigyveno su kitomis merginomis vagonėlyje. Prasidėjo gyvenimas ant ratų... Jų brigada prižiūrėjo geležinkelio bėgius nuo Baltarusijos iki Estijos. Vagonėliai vienoje vietoje nepastovėdavo: patvarkius bėgius vienoje vietoje, jau buvo keliami į kitą. Taip ir judėjo jų gyvenamasis sąstatas iš keliolikos vagonų, kurie kartu buvo ir klubas ir valgykla – visa gyvenvietė. O viename iš vyrų vagonėlių gyveno ir kartu dirbo Jonas Pinelis, kilęs iš Karkučių kaimo. Taigi tas Jonas pradėjo rėžti sparną apie Zosę. Ši, matyt, irgi buvo neabejinga Jonui, nes taip besivažinėdami geležinkeliais jie 1954 m. spalyje nutarė sukurti bendrą gyvenimą. Susiradę pakeliui nedidelę bažnytelę, susituokė. Didelių vestuvių, žinoma, nebuvo – kuklios vaišės vagonėly su darbo draugais.

Prasidėjo bendras gyvenimas ant ratų : nuolatinis judėjimas, darbai vis naujuose ruožuose, judant į šiaurę.

1955 m. birželyje jie jau buvo prie Estijos sostinės Talino. Zosę čia jau surėmė gimdymo skausmai ir ji pagimdė sūnų Albina. Kilo rūpestis, kur pakrikštyti naujagimį. Žinojo, kad greitai į Lietuvą dar negrįš. Draugai padėjo surasti katalikų bažnyčią Taline. Zosė jau turėjo išsisiuvinėjusi gražų užvalkalėlį, jį papuošė mėlynais kaspinais ir taip išdabintą sūnelį kartu su krikštateviais, darbo draugais, nuvežė į krikšto ceremoniją.

Zofija su kūdikiu ant rankų jau nebegalėjo dirbti, dirbo tik Jonas. Gyvenimas ant ratų vagonėlyje su mažyliu nebuvo lengvas, todėl šeima nutarė grįžti į sėslų gyvenimą Lentvaryje. Jonas įsidarbina „Kaitros“ gamykloje, šeimai samdo kambarėlį. Bet Jono tėvas nuolat kviečia grįžti į kaimą, į Karkučius. Zofija ryžtasi su sūneliu apsigyventi pas uošvį. Nelengvos dienos ir metai tai buvo jaunamartei. Pragyvenimas kaime buvo sunkus, šešuras gana sunkaus charakterio. Su ašaromis akyse Zofija pasakoja apie šį laikotarpį – sunku jai buvo. Gimė viena paskui kitą dvi dukros : Aldutė ir Marytė. Jau su trimis vaikais Zofija yrėsi per gyvenimą. Jonas stengėsi kuo daugiau padėti šeimai, bet jis vis valdiškuose darbuose, o sunki kasdienybė vis ant Zosės pečių.

1961 metais prasideda Lietuvos šiluminės elektrinės statyba. Karkučių kaimo trobas kelia iš savo vietų – čia bus Elektrėnų marios. Pineliai priversti nukelti savo sodybą. Namą parduoda dalimis nukėlimui. Jonas su šeima išeina prašytis prieglaudos pas žmones Pastrėvio kaime. Gyvena pas Stančiką Albina, pas J. Sinkevičių, kol pagaliau nusiperka mažą pirkutę. Įsirengia tą namelį ir džiaugiasi nuosavu būstu, jo jaudumu ir šiluma. Jonas įsidarbina Elektrėnų statybose cemento gamybos ceche. Kasdien vaikšto pėsčias iš savo namų į darbą, bet visi džiaugiasi, galėdami būti kartu ir kurdami savo gyvenimą.

1966 m. kartu su tėvu Pineliai nuperka namą Peliūnuose iš Augusto Jarašiaus. Tai buvusi pradinė kaimo

SPALVINGAS IEVOS GYVENIMAS

mokykla. Daug reikėjo lėšų ir darbo namui suremontuoti, bet dabar visiems užteko vietos – namas erdvus. Didžiulis kiemas vaikams lakstyti ir žaisti, sodas, ūkiniai pastatai – džiaugėsi Pineliai, kad ir jų gyvenimas pagaliau įėjo į normalias vėžes.

1976 m. Jonas grįžo dirbti į kolūkį. Į darbą statybos brigadoje išėjo abu su Zofija. Pastrėvio kolūkis tuo metu jau buvo sustiprėjęs, neblogai mokėjo už darbą, tad gyvenimas pastebimai gerėjo.

Kai sukūrėme Pastrėvyje moterų etnografinį ansamblį, pagalvojome, kad būtinai reikia į mūsų būrį pasikviesti Zofiją Pinelienę. Ir neapsirikome su ja susidraugavusios. Iki šių dienų ji žavi mus savo energija, draugiškumu, noru dainuoti. Mes ją vadiname „dainų skrynele“, nes ji nuolat prisimena dainų iš savo vaikystės ir jaunystės. Dainos liejasi iš jos kaip neišsenkantis lobs. Mūsų ansamblio repertuare daug Zofijos prisimintų dainų – liūdnuų ir linksmuų, kaip ir žmonių gyvenimai. Mes kartais net stebimės, kaip Zofija netingi ir turi energijos ateiti į mūsų repeticijas, renginius. Juk taip nearti atkakti iš Peliūnų. Bet ji stengiasi nepraleisti ansamblio suėjimų. Tikime, Zosele, kad dar ilgai bendrausime, dar daug dainų dainuosime kartu.

Gražūs žali laukai, gražiai apsirengę žmonės, dailūs namai – tai tolimi Ievos Lankaitės – Bliujienės vaikystės prisiminimai iš Prancūzijos, kur ji baigė pradinę mokyklą, priėmė Pirmąją Komuniją, turėjo draugų, bėgiojo po tuos žaliuosius laukus. Šie prisiminimai persipina su Senujų Kietaviškių kaimo vaizdais, kur ji 1925 m. gimė Ievos ir Vinco Lankų šeimoje. Tėvas nebuvo patenkintas gyvenimu prie žmonos tėvų ir užkurio dalia. Jo sesuo buvo išvykusi dirbti ir gyventi į Prancūziją ir laiškuose nuolat pasakodavo apie gerą uždarbį ir geras darbo sąlygas. Ji vis kviesdavo brolių atvažiuoti. 1929 metais Vincas Lankas pasiryžo vykti Prancūzijon. Išvyko vienas, gavo darbo pas fermerį prie gyvulių. Dirbant praslinko metai. Matydamas, kad darbas ir uždarbis neblogi, tėvas ryžtasi pasikviesti pas save visą šeimą. Laiške nupasakojęs kaip keliauti, primygtinai kvietė žmoną su vaikais leistis kelionėn. Be Ievutės, šeimoje dar buvo vyresnė sesuo ir jaunesnis brolis. Taigi Ieva Lankienė su trim vaikais išsiruošia kelionėn per visą Europą į Prancūziją. Draži moteris pasiekia tikslą – susiranda vyrą, kuris be galo išsiilgęs šeimos, jau laukia paruošęs būstą ir visai normalias gyvenimo sąlygas. Ievai tuomet tebuvo 5 metai, bet ji prisimena, kad ten gyvenimas tikrai buvo nuostabus. Vaikiškuose prisiminimuose išliko vaizdas – daug vaisių, apelsinų, bananų ant stalo, ir gali jų valgyti, kiek tik nori. Pats miestelis vadinosi Saint Quantin (Sen Kanten). Jame buvo daug gražių namų, taip pat gamyklų, perdirbančių žemės ūkio produkciją. Už miestelio driekėsi ne tik fermerių laukai, bet ir Ievai įsiminęs Napoleono kanalas, kuriuo net plaukdavo laivai. Ji su vaikais bėgdavo žiūrėti į tuos laivus.

Per metus Ievutė šiek tiek pramoksta prancūzų kalbos ir šešerių jau nueina į mokyklą. Prisimena Ieva gerą mokytoją,

kuri padėjo išmokti kalbą ir kitus dėstomus dalykus. Mergaitė mokėsi gerai. Buvo pavyzdinga, visų giriama.

Tėvai dirbo pas fermerį, prižiūrėjo, melžė 100 karvių. Uždarbis buvo geras. Bet mama niekaip negalėjo priprasti prie svetimo krašto. Jai sapnuodavosi juoda duona, šieno kvapas, namai, ir ji nuolat kalbėdavo vyrui, kad reikia grįžti į Lietuvą. Bebūnant Prancūzijoje, gimė dar viena dukra, bet ir tai nesustabdė noro grįžti gimtinėn.

1936 metais Ieva baigė pradinę mokyklą, o mama su trimis vaikais, nes tėvas ir vyresnioji dukra nutarė dar metams pasilikti, vėl per visą Europą patraukė į Lietuvą. Kelionė buvo ilga ir varginanti, bet šeima laimingai pasiekė namus – Senąsias Kietaviškes.

Ievai Lietuvos kaimas pasirodė baisiai skurdus-pirkutės menkos, dengtos šiaudais, žmonės vargingai apsirengę. Lankų mergaitės kaime buvo tikros puošėivos. Jų drabužiai, parsivežti iš Prancūzijos, buvo tikrai gražūs. Kada Ieva nuėjo į Kietaviškių mokyklą, mergaičių akys švytėjo nuostaba ir pavydu – kiekviena kvietė Ievą į savo suolą.

O Ievai mokykloj pradžioje buvo problemų – ji nemokėjo lietuviškai rašyti. Mokytoja ją pasodino prie trečiokų. Su jais Ieva greitai perkando lietuvišką gramatiką ir rašybą, o kiti dalykai jai buvo puikiai žinomi, juk buvo baigusi 4 prancūziškas klases. Kietaviškių pradinės mokyklos 4 klases ji užbaigė 1938 metais su pagyrimu. Ji ir dabar tebesaugo pagyrimo raštą su švietimo ministro Juozo Tonkūno parašu. Kietaviškėse buvo 6 klasių mokykla, bet mama toliau Ievos neleido, nes labai sunkiai vertėsi.

Mama už Prancūzijoje uždirbtus pinigus nusipirko karvę. Daugiau pinigų ir neliko, nes prancūziški frankai

Lietuvoje jau buvo labai nuvertėję. Prisiglaudė šeima pas pusbrolių, išsinuomojo gabalėlį žemės, bet už jį reikėjo atidirbti. Ievutę, kaip gabią mergaitę, mokančią prancūzų kalbą, prisikalbino viena kaišiadoriškių šeima mokyti jų vaikų. Taigi nuo 13 metų Ieva jau pradėjo dirbti, padėti šeimai.

1939 metais grįžo iš Prancūzijos ir tėvas. Jis toliau neleido Ievai tarnauti pas svetimus. Parsivežė ją namo, o čia mergaitės laukė sunkūs ūkio darbai. Tėvas susitvarkė žemės dokumentus. Jam priklausė 7 ha, ant kurių pradėjo statyti trobesius. Pirmiausiai pasistatė namą, bet toliau pinigai ir baigėsi. Todėl ūkinius pastatus statė iš visokių atliekų, karčių, stogus dengė nendrėmis. Visa šeima daug dirbo ir dabar jau turėjo savus trobesius, savo ūkį. Kitais metais įsigijo 2 karves, 2 arklius ir jau jautėsi kaip vidutiniškai ūkininkai,

Praūžė karas su visais neramumais. 1945 metais mirė tėvas. Nebeliko pagrindinio šeimos darbininko ir maitintojo. Visi darbai gulė ant moterų pečių. Sunkios vėl atėjo dienos.

Bet štai 1948 metais iš karo audrų ir lagerių grįžo jaunikaitis Bernardas Bliujus, kuris kaipmat pradėjo suktis apie panelę Ievutę.

Čia reikėtų papasakoti Bernardo gyvenimo istoriją. Gimęs Peliūnų kaime, jis mokėsi ir baigė Kietaviškių 6 klasių mokyklą. Gabiam jaunuoliui mokytojai patarė mokyti toliau ir jis baigė Kaišiadorių žemės ūkio mokyklą. Net buvo įstojęs į Kauno Universiteto teisės fakultetą, mat jį rėmė dėdė – Lietuvos kariuomenės karininkas. Bet prasidėjus karui, dėdė karininkas, kad nepakliūtų į rusų nagus, prisidėjo prie vokiečių kariuomenės, o su savimi pasiėmė ir Bernardą. Taip Bernardas Bliujus atsidūrė vokiečių kariuomenėje. Daug jam teko patirti nuotykių ir siaubo, nes su vokiečių armija buvo nužygiavęs iki Maskvos, o po vokiečių pralaimėjimo

pėsčias pražygiavo per Europą į Vokietiją. Čia, Vokietijos žemėje, pateko į rusų nelaisvę. Kiek vėl baisybių šiam jaunuoliui teko išgyventi rusų nelaisvėje, galime įsivaizduoti. Juk žinome, kaip sovietai elgėsi su vokiečių belaisviais. Lageryje Sibiro taigoje per stebuklą išlikęs gyvas, nepaisant bado ir nuolatinio tyčiojimosi, jis pagaliau 1948 metais sulaukė laisvės ir grįžo į gimtinę.

O čia, kaip jau žinome, netoliese gyveno gražutė mergaitė Ievutė. Taigi užsimezgė draugystė ir meilė.

1950 metais jaunuoliai nutaria susituokti. Abu buvo neturtingi, taigi vestuvių nekėlė. Palydėjo juos į Kietaviškių bažnyčią jaunojo brolis ir sesuo. Žiedus teko pasiskolinti, nes nebuvo už ką nusipirkti. Bet ką reiškia nepritekiai prieš meilę ir jaunystę! Abu buvo laimingi.

Apsigyveno jaunieji Bernardo šeimos namuose, Peliūnuose. Pirkia, atrodo, nemaža, bet joje gyveno 7 žmonės: be jaunavedžių, dar Bernardo tėvai ir trys jo seserys. Jaunajai šeimai buvo paskirtas vienas pirkios kampas ir lova. Gaspadinių daug, o plyta tik viena. Bet Ievai buvo pirmenybė virti valgi, nes reikėdavo Bernardą išleisti į darbą. Ieva prisimena, kad nė karto nesusipyko nei su anyta, nei su mošomis, nors labai ankštai gyveno. Šioje pirkioje pasaulį išvydo pirmą kartą dukterė Valė. Virš sutuoktinių lovos ant linguojančios karties buvo pakabintas lopšys. Po metų gimė dukterė Vanda – jau du vaikai ant rankų. Bernardas pasiskolina pinigų ir nuperka atskirą namelį tame pačiame Peliūnų kaime, bet prie kelio. Čia jau Ieva dienas leidžia viena su vaikais, nes vyras kasdien darbe. Dirba durpyne, po to, įsikūrus kolūkiui, buhalteriu kolūkio kontoroje. Viena Ieva buvo ir tada, kai trečią kartą surėmė gimdymo skausmai. Vaitodama dar nuėjo iki kaimyno Tomo Aleksandravičiaus, kad padėtų – arba vežtų į Abromiškių ligoninę, arba pašauktų kokią moterį. Tas nubėgo šaukti Adomienės, o Ieva, suremta skausmu, vos paršliaužė namo ir tuoj pat gimė berniukas

Vytukas. Atbėgusi Adomienė jau rado gimusį vaikelį, sutvarkė gimdyvę – į ligoninę ir šį kartą nutarė nevažiuoti. Juk pirmosios dukros taip pat buvo gimusios namuose. Oi stiprios buvo mūsų moterys! Tik su trečiąja dukra Irute Ieva jau buvo nuvežta į ligoninę.

1961 metais Peliūnuose prasidėjo sujudimas. Dėl elektrinės statybos pusė Peliūnų kaimo turėjo išsikelti, palikti savo gimtas vietas, sodybas nugriauti. Už tai buvo mokama nusikėlimo kompensacija. Bliujai taip pat nugriovė savo pirkutę ir pasistatė namą Pastrėvio gyvenvietėje. Bernardas toliau dirba buhalteriu ūkyje ir įstoja į buhalterinės apskaitos technikumą neakivaizdinį skyrių. Vyresniosios dukros jau paaugusios, prižiūri mažuosius, tad ir Ieva pradeda po truputį dirbti laukininkystėje. Bet ir vėl beldžiasi penktasis vaikutis, sūnelis Julius. Šis kaip sako Ieva, jau buvo ponaitis – turėjo vežimėlį ir pirktinius vystyklus, o seserys tik ir varžėsi kuriai prižiūrėti Juliuką.

O Ieva vis galvojo apie darbą, nes sunku buvo šeimai su penkais vaikais. Nueina dirbti į kolūkio ančių fermą. Iš čia po rytinio šerimo galima pabėgti namo, patvarkyti vaikus. Vėliau pradeda dirbti melžėja ir padirba 15 metų iki išėjimo į pensiją.

Nuo 1970 metų, vos baigusi vidurinę mokyklą ir įstojusi į Pedagoginio instituto neakivaizdinį skyrių, Pastrėvio devynmetėje mokykloje pradeda dirbti vyriausioji dukra Valė. Šeimai pragyvenimas palengvėja.

Bet ar gali būti šeimoj be bėdų? Suserga Bernardas. Kiek pasirgęs miršta 1981 metais. Našlės dalia... Bet Ieva nenuleidžia rankų. Dirba ūkyje ir išlaiko vaikus. Visi vaikai prižiūrėti, išleisti į mokslus. Niekas nesuskaičiuos, kiek tai kainavo Ievai, kiek nemiegota naktų, kiek išverкта ašarų. Ji niekam nesiskundė. Niekas nežinojo, kaip jai kartais būdavo sunku.

Vaikai išsilakstė... Dukros ištekėjo, sūnūs vedė, išsivaižinėjo į miestus. Liko Ieva viena. Tik po kurio laiko Vytas, nesuradęs laimės, sugrižo pas mamą. Ir gyvena dabar abu Pastrėvyje. Vytas bando kurti šeimą... Dažnai aplanko ir kiti vaikai, padeda nudirbti ūkiškus darbus.

O Ieva didžiausią nusiramimą randa maldoje. Meldžiasi už vaikus, anūkus, a.a. Bernardą... Prisimena jį dažnai, juk 31 metus išgyveno kartu. Prisimena, kaip jis dažnoj kompanijoj, iškėlęs kumštį, šaukdavo: „Šalin komunizmą! Lietuva bus laisva!“ O šeimoje vaikams ne kartą teigė: „Vaikai, jūs sulauksit tų dienų, kai Lietuva išsivaduos nuo bolševikų“. Išsipildė Bernardo svajonė, - atsidūsta, baigdama savo pasakojimą, Ieva, - kaip jis džiaugtųsi, jei būtų sulaukęs Lietuvos laisvės. Bet jo gyvenimą tęsia du sūnūs ir trys dukros, ir liūdesiui nelieka vietos...